

SZABÓNÉ LÁSZLÓ LILLA: *Poimenika.**A lelkigondozás elmélete,*

Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem

– L'Harmattan Kiadó, 2023.

Margitics-Sánta
Erika

A GYÓGYÍTÓ JELENLÉT KÖRÜL

Érdekes lehet megfigyelni, hogy számos katechetikával foglalkozó szakember valamilyen szinten előbb vagy utóbb a poimenika területén köt ki. Nincs ez másképp a szóban forgó szerzővel sem. Ami viszont talán meglepő, hogy direkt módon ennek nyomait nem igazán véltem felfedezni az adott műben, ami ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a háttérben ne lehetne érezni a pedagógus kedvesen bölcs fegyelmezettségét és tudásanyagát.

A *Poimenika. A lelkigondozás elmélete* című kiadvány elsődlegesen egyetemi jegyzetként szolgál, így jól tagolt és átgondolt felépítésű. Ezenkívül jól érzékelhetően az egyszerűbb, könnyebben megfogható fogalmaktól halad egészen a mély rendszeres teológiai kérdéseken át fő témájának, a „gyógyító jelenlét” fogalmának és gyakorlatának bemutatása felé.

Érdekes utat választ a szerző a lelkigondozás történetének bemutatására. Az első néhány részben a „tradicionális” utat járja, azaz az egyháztörténelem fonalát követve vizsgálja meg, hogy egy-egy időszakban mi is volt jellemző az egyház lelkigondozói gyakorlatára. Mindközben nem mulasztja el bemutatni a párhuzamosan jelenlévő iskolák eszméit és hatásait sem. Példának okáért, amikor a középkori egyháznál a gyónás, penitencia és jóvátétel gyakorlatának negatív következményeit említi (16–17.), ugyancsak kitér az intézményesedett egyház liturgikus és sakramentális eseményeinek lelkigondozói jellegére (20–21.), valamint a szerzetesek komoly lelki munkájára, amely a lelkigondozást is az Istennel való személyes kapcsolat medrében tartotta. Ezt követően beszél még ebben a „tradicionális” sorban a reformációval érkezett változásokról. Majd racionalizmusról, felvilágosodásról és a 20. század

gyakorlatáról – mindezekről nagy vonalakban (de nem felületesen) tesz említést. A sort Thurneysennel és a kérügmaticus lelkigondozással zárja.

Majd a folytatásban egy más megközelítéssel megy tovább, részben megtartva az egyháztörténelem adta sorrendet. Michael Klessmann nyomán „a lelkigondozás dimenzionális megközelítésében” mutatja be a lelki munka gyakorlatának alakulását. Ez egy merőben új szemlélet és rendkívül hatékonyan összegzi a tárgyalt témakört, nem szisztematikusan zárt csoportokat alkotva. Négy nagy dimenziót mutat be (kérügmaticus, terápiás, társadalmi-filozófiai, rituális), amelyeknek kiemeli a képviselőit, azoknak elveit, módszereit, ráadásul a dimenziók módszereinek „csapdáira” is kitér. Mindeközben nagyon bölcsen felhívja a figyelmet arra, hogy a lelkigondozás nem köteleződhet el egyetlen irányzat felé sem, hanem a mindenkori alapot és célt szem előtt tartva, a különböző módszereket ismerve kell megtalálnia a maga útját.

Ezzel együtt kihangsúlyozza az imádság fontosságát, annak lélekgyógyító aspektusát, és innen tér át a bűn és büntudat témakörének tárgyalására, ahol érdekes kérdésekre és általánosságban elhamarkodottan igaznak ítélt válaszokra is felhívja a figyelmet.¹

A következő lépésben konkrétabban a „gyógyító jelenlét” modelljének témakörébe enged betekintést, és lépésről lépésre vezet bennünket ennek megismerésében. Kezdi ezt azzal, hogy tisztázza a lelkigondozást és az ahhoz kapcsolódó fogalmakat. Majd arra tesz kísérletet, hogy Németh Dávid írásai alapján rámutasson a lelkigondozás és a pszichológia területei közötti különbségekre – nem érthetetlen okokból némileg negatívan-általánosító tendenciával közelít az utóbbihoz.

A továbbiakban túlnyomó részt rendszeres teológiai szempontból mutatja be a „gyógyító jelenlétben” történő beszélgetéseket, ahol a *Gyógyító* maga Isten. Az ilyen jellegű beszélgetéseknek a lényegét talán abban lehetne a legjobban megfogni, amit Tillichet idézve ír le a szerző: „az értünk közelítő Isten jelenléte maga az üdvösség, ami Gyógyító jelenlét”. Ennek kontextusában beszél a fájdalom és a betegség fogalmairól és arról, milyen szerepe nincs és milyen szerepe lehetne a teológiának és egyháznak ezek értelmezésében, valamint a lelkigondozásnak ezek hordozásában. Mindeközben fontos kérdéseket vizsgál, amikor a szenvedés vagy betegség miértjeit vagy annak üdv-történetben elfoglalt helyét igyekszik bemutatni.

Mindeközben részben érinti azt a kérdéskört is, mit is jelent az Isten gyógyító jelenléte. Ezen belül kitér a megigazulás kérdésére is, amellyel kapcsolatban szintén Tillichet idézi: „A Megigazulás szó szerint azt jelenti, igazzá tenni, vagyis azzá tenni az embert, ami lényegileg ő, és amitől elidegenedett” (135.). A szerző arra is rámutat, hogy ez a kegyelem, ez a gyógyító szeretet az, ami a lelkigondozói beszélgetésben gyógyító jelen-

1 Ebben a részben talán fogalmazhatunk úgy is, hogy nem mindennapi feladatot állít a lelkigondozó elé, amikor rámutat, hogy a hamis büntudat feloldásához meg kell találni a bűnt, de ugyanakkor óhatatlanul is felmerül a kérdés, hogy miközben ezt a bűnt kutatjuk, nem veszítjük-e el magát az embert szem elől. Mindenesetre rendkívül fontos és izgalmas rendszeres teológiai kérdéseket is tárgyal a bűn és büntudat kapcsán, végül nem szem elől tévesztve annak tényét, hogy az embert nem lehet külön tárgyalni a bűntől és annak következményeitől. És a lelkigondozásban ezt szem előtt tartva lehet és kell Isten szeretetéről beszélni.

létként gyógyítani tud. Végül arra is kitér, hogy a gyógyító jelenlét modellje hogyan integrálható, vagy hogyan jelenhet meg a lelkigondozás dimenzióiban.

Összegezve elmondhatjuk azt, hogy a gyógyító jelenlétet magába integráló lelki-gondozói modell, a dimenziók leírása részletes, konkrét, gyakorlati szempontból mégis kissé megfoghatatlannak tűnhet, azonban tüzetes és igen részletekbe menő megfigyelésekkel a lelkigondozó mindezeknek nyomait felfedezheti, ha beszélgetéseit átgondolja.

Feltétel nélkül elmondhatjuk, hogy a jegyzet számos erénnyel rendelkezik, ugyanakkor olvasása során úgy tűnt, hogy a lelkigondozó személyének kérdése és ennek komplexitása kevésbé hangsúlyos a többi részhez képest. Az olvasónak némileg az lehet a benyomása, hogy a lelkigondozó egy időben és térben állandó valaki, aki felé vannak elvárások, akinek magáévá kell tennie bizonyos kompetenciákat, válnia kell valakivé ahhoz, hogy jó lelkigondozó legyen. Talán érdemes lett volna kitérni arra, hogy hogyan tudja magát lelkigondozóként felépíteni, esetleg „karbantartani”, illetve milyen szerepe van a szupervízió fogalmának ezzel összefüggésben. Ezen túl szintén felhívhatta volna a figyelmet arra, hogy milyen veszélyekre kell figyelnie a lelkigondozónak a saját személyére nézve, hogy amit az Úr éppé és egészé tett, az is maradjon.

Összességében elmondhatjuk, hogy egy összeszedett, nem terjengős, mégis részletes jegyzetről van szó, amely tárgyyszerű ott, ahol az elvárható, mégis hagy gondolati szabadságot ott, ahol nem elengedhetetlen az áthatolhatatlan falak építése. Meg vagyok győződve arról, hogy a kezdő lelkigondozóknak igencsak sok eszközt tud kezébe adni, amelyeket idővel, tapasztalattal és leginkább az Úr formáló, átformáló Szentlelkével az Ő dicsőségére tudnak/tudunk majd használni az egyházban.